

Spitsbergen: Een ‘once in a lifetime’ reis op gemotoriseerd zeilschip Spitsbergen

Lezing 15 november 2022, door Joost van Beek

Joost van Beek heeft zich in juni 2022 waarschijnlijk net zo verwonderd over de schoonheid van Spitsbergen als de ontdekker Willem Barentsz in 1596. Deze verwondering is door Joost samengevat in de woorden ‘Ruigte, ongereptheid, weidsheid, fauna en overgeleverd aan de natuur’.

In het eerste deel van de lezing heeft Joost een algemeen beeld gegeven over de eilandengroep (archipel Svalbard) in de Noordelijke IJszee dat sinds 1920 deel uitmaakt van Noorwegen. De oppervlakte is vergelijkbaar met de BENELUX en bestaat voor 60% uit gletsjers. Op de hele archipel wonen, afhankelijk van het seizoen, zo’n 3500 mensen, waarvan de helft in de hoofdstad Longyearbyen.

De verschillen tussen de seizoenen zijn boven de poolcirkel extreem, van 24 uur licht tot 24 uur donker maar dankzij de Golfstroom wordt het niet heel koud op Spitsbergen, gemiddeld -12°C in de winter en $+5^{\circ}\text{C}$ in de zomer. Er is vanwege het klimaat geen wegennet en de buizen en leidingen lopen boven de grond. In de winter is de sneeuwscooter het meest gebruikte vervoermiddel.

Na het inleidende deel heeft Joost verslag gedaan van zijn reis, met prachtige foto’s en een korte film. Naast de adembenemende landschappen en zeeën heeft de tot de laatste stoel gevulde zaal mogen genieten van onder andere de ijsbeer, spitsbergerrendier, poolvos, walrus, zeehond, blauwe vinvis en veel Arctische vogelsoorten zoals het Spitsbergen sneeuwhoen, de ivoormeeuw en de rosse franjepoot. En niet te vergeten de immense vogelkolonies van kleine alken, dikbekzeekoeten en drieteenmeeuwen. Ook waren er beelden van de lage vegetatie, waaronder de wilg die door het klimaat zelfs in de zomer net boven de grond uitkomt.

De toehoorders zijn ook meegenomen naar verlaten marmer- en steenkoolgroeven, menselijke graven die vanuit permafrost aan de oppervlakte zijn gekomen en een traankokerij (smeerenburg) uit de 17de eeuw waar walvistraan uit de walvisblubber (vet) onttrokken werd. Tevens werd het gebouw van de internationale genenbank getoond waar in de bevroren grond sinds 2008 alle soorten zaden ter wereld worden bewaard.

Er werd ook stilgestaan bij het feit dat halverwege de achttiende eeuw vrijwel alle walvissen rond Spitsbergen weggevangen waren. In deze periode werd het vasteland van de eilanden nieuw jachtgebied, voor pelsjagers die het op de ijsberen en poolvossen gemunt hadden.

Het goede nieuws is dat nú de populatie van walvissen en ijsberen weer toeneemt.

Deze prachtige presentatie is niet compleet zonder ook de schaduwzijde te noemen: de opwarming van het klimaat die hier jammer genoeg ook zijn sporen nalaat.

Gletsjers die zich snel terugtrekken, het smelten dat steeds vroeger in het voorjaar begint en fjorden die 's winters niet meer dichtvriezen.